

OPERATION DAGSVERKE

Övningar till
Operation Dagsverke 2018

2018
ALBANIEN

unicef
för alla barn

INNEHÅLL

Tydliggör artiklarna i barnkonventionen.....	3
Titta på filmen.....	4
Årets insamlingsland.....	4
Övning – Få koll på Albanien.....	5
Övning – Våldets olika sidor.....	6
Övning – Hur kan ni bidra till mål 16 i de globala målen?.....	7
Övning – Fred börjar i klassrummet.....	8
Övning – En film om er insamling.....	9
Övning – Ett rollspel.....	10
Till dig som elev.....	12
Till dig som lärare.....	13
Koppling till kursplaner.....	14

Övningar till Operation Dagsverke

Med Operation Dagsverke erbjuder vi lättarbetade övningar som du kan använda när det passar dig och din klass. Övningarna bidrar till att motivera eleverna att ta fram och genomföra sina insamlingar. Övningarna är också kopplade till kurs- och läroplaner för högstadiet och gymnasiet. Ni väljer själva vilka av övningarna som passar bäst för er.

TYDLIGGÖR ARTIKLARNÄ I BARNKONVENTIONEN

Operation Dagsverke har sin utgångspunkt i barns rättigheter och ett av målen är att eleverna lär sig mer om barnkonventionen. Prata med eleverna om hur övningarna ni jobbar med knyter an till barnkonventionen. Ni kan utgå från följande artiklar:

Artikel 2

Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3

Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn.

Artikel 6

Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Artikel 12

Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

Artikel 19

Varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller annan som har hand om barnet.

Artikel 28

Varje barn har rätt till utbildning. Grundskolan ska vara gratis.

TITTA PÅ FILMEN

Förbered er genom att titta på årets Operation Dagsverke-film, som skildrar hur våld i skolan är en del av elevernas vardag i Albanien. Välj sedan någon av de andra övningarna i materialet för att lära er mer kring årets tema.

Se filmen på
unicef.se/operationdagsverke

ÅRETS INSAMLINGSLAND

I Albanien är våld vanligt i skolan, precis som i hemmet. 83 procent av eleverna utsätts för fysiskt våld eller kränkningar av skolpersonalen. UNICEF arbetar för att ändra attityder och normer kring våld hos lärare och föräldrar. Vi visar på andra sätt för att få en tryggare och bättre miljö i skolan. Årets Operation Dagsverke går till att skapa en bättre skolgång för barnen i Albanien.

ÖVNING – FÅ KOLL PÅ ALBANIEN

Förbered er genom att lära er om landet Albanien.

Var ligger det och vilka länder gränsar det till?

Gå in på varldskoll.se och bläddra ned på sidan till Fokus, klicka på "visa alla".

Välj olika faktorer och gör en jämförelse mellan Sverige och Albanien. Ni får också möjlighet att jämföra med den globala utvecklingen.

Förslag på faktorer att jämföra:

Barnadödlighet

Skolgång

Hunger

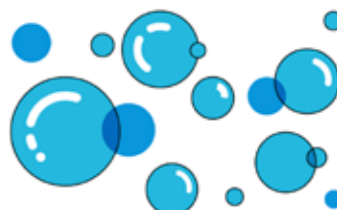
Internet

Livslängd

Toalettillgång

ÖVNING – VÅLDETS OLIKA SIDOR

Våld är ett tydligt exempel på hur människors rättigheter kränks runt om i världen, hemma likaväl som i skolan och i alla samhällsklasser.

Post-it desk – individuellt

Använd post-it-lappar. Skriv ned så många ord du kan komma på som du förknippar med ordet våld. Tänk på olika former av våld, på konsekvenser av våld, på våld som finns på din skola eller i samhället.

På tavlan – hela klassen

Sätt upp post-it-lapparna på tavlan. Sortera och gruppera lapparna efter liknande ord. Förslag på sätt att sortera kan vara utifrån fysiskt våld (kroppsligt), verbalt våld (med ord), dolt våld (det som inte hörs, till exempel att höja ögonbrynen, sucka och att aldrig få ordet) samt digitalt våld (vad händer på nätet och på sociala medier). Komplettera med nya ord om ni upplever att något saknas.

Analys i helklass

- Finns det några ord som förekommer mer än andra?
- Finns det någon särskild form av våld som förekommer mer än andra?
- Prata om var de olika typerna av våld förekommer.
- Finns det några ord som handlar om känslor och reaktioner eller rädsla för våld?

ÖVNING – HUR KAN NI BIDRA TILL MÅL 16 I DE GLOBALA MÅLEN?

Faktaruta

GLOBALA MÅLEN

2015 antogs de 17 globala målen för hållbar utveckling av alla världens stats- och regeringschefer. Målen ska bidra till en miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling och gäller i alla världens länder. Det är respektive lands regering som har huvudansvaret för att landet ska nå målen. Men för att det ska lyckas så krävs att alla i samhället tar ansvar och bidrar. Förenklat kan vi tänka på de 17 målen som en att göra-lista, ett sätt för oss att kämpa tillsammans för att lösa de viktigaste problemen.

MÅL 16: FREDLIGA OCH INKLUDERANDE SAMHÄLLEN

Detta mål handlar om att minska våldet i samhället och alla typer av övergrepp och utnyttjande som barn utsätts för, till exempel barnarbete och människohandel. Det fokuserar också på att få bort krig i världen, då inga varaktiga framsteg kan nås i ett land präglad av våld, konflikt och hot om våld. I detta mål ligger också att vi ska arbeta för bättre lagar och system samt att få bort all korruption.

DELMÅL 16.2

Eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn.

I par

Diskutera och kom fram till tre egna förslag på hur man kan förebygga våld på er skola eller i samhället där ni bor. Tänk på att våld kan förekomma i många olika former.

I helklass

- Varje par berättar om sina förslag för resten av klassen.
- Skriv upp förslagen på tavlan och låt klassen bestämma de fem förslag som är viktigast.
- Skapa en affisch med förslagen och sätt upp den i klassrummet.

ÖVNING – FRED BÖRJAR I KLASSRUMMET

I par

1. VILKEN AV FÖLJANDE MENINGAR TYCKER NI BÄST BESKRIVER FRED?

- Fri från oro och bekymmer.
- En känsla av lugn.
- Frånvaro av krig eller när ett krig upphör.

2. HUR SKULLE NI SJÄLVA BESKRIVA FRED?

Ta hjälp av följande frågor för att utveckla era tankar.

- Kan fred innebära olika saker för olika personer? Vad kan det bero på?
- Hur kan vi hantera konflikter? Vilka fredliga sätt finns det att hantera konflikter?
- Hur upplever vi fred, som en känsla inom oss eller något som händer i miljön omkring oss? Förklara.

I helklass

Berätta om era diskussioner för resten av klassen.

ÖVNING – EN FILM OM ER INSAMLING

I grupper

Skapa en kort film där ni berättar om varför ni ska samla in pengar för att skydda elever i Albanien från att utsättas för våld i skolan.

Förslag på innehåll i filmen

- Berätta om arbetet med Operation Dagsverke.
- Berätta om barnkonventionen och några av artiklarna.
- Berätta om Albanien och våld i skolan.
- Berätta om hur ni tror att våld i skolan påverkar barns och ungdomars liv.
- Berätta om hur de insamlade pengarna kan hjälpa barn och ungdomar.
- Berätta om hur ni tänker samla in pengar till Operation Dagsverke.
- Avsluta med en uppmaning till andra att bidra och informera om hur de kan ge pengar till er insamling.

Tänk på att!

Datainspektionen rekommenderar generellt att skolan frågar eleverna eller deras föräldrar om lov innan man publicerar elevernas personuppgifter (inklusive bilder). Det finns ingen bestämmelse i personuppgiftslagen om från vilken ålder unga personer själva kan samtycka till att uppgifterna publiceras, men Datainspektionen brukar ha 15 år som tumregel. Är barnet yngre än så bör skolan fråga barnets föräldrar.

**Var med och tävla
om årets bästa kreativa film!**

**Läs mer på
[unicef.se/operationdagsverke](https://www.unicef.se/operationdagsverke)**

ÖVNING – ETT ROLLSPEL

1

Arbeta i grupper på tre till fyra personer. Varje grupp får en berättelse (samma eller olika berättelser till varje grupp).

2

Gruppernas uppgift är att dramatisera berättelsen och en möjlig lösning på problemet. Syftet är att hitta olika sätt att hantera problemen för huvudpersonen i slutet av rollspelet. Alternativt kan grupperna rita en serie av berättelsen och sedan presentera den för klassen.

3

Grupperna presenterar vad de har producerat och sedan diskuterar ni i helklass de olika sätten att hantera situationerna.

4

Avsluta med att prata om vem på skolan eleverna i klassen kan ta kontakt med om de känner sig oroliga eller har blivit utsatta för något som känns fel. Läs mer på sidan 12.

ÖVNING – ETT ROLLSPEL

Två berättelser

JENNY

Jenny är 16 år och har nyligen börjat på gymnasiet. Hennes lillebror heter Kalle och går i sexan.

Jennys och Kalles mamma mår inte bra. Hon orkar inte städa hemma och hon kommer inte alltid ihåg att köpa mat. Hon behöver mest sova. Ibland blir hon arg utan anledning och det händer också att hon slår både Jenny och Kalle.

Jenny får ta mammarollen för Kalle och till exempel laga mat. Annars får Jenny och Kalle gå hungriga till sängs eftersom mamma inte har orkat laga mat. Ibland stjäl Jenny pengar ur mammas plånbok och köper något att äta åt sig själv och Kalle.

En gång hamnade mamman på sjukhus och Jenny och Kalle blev omhändertagna av en främmande familj. De är väldigt oroliga för vad som ska hända med deras mamma och med dem själva.

VAD HÄNDER SEDAN?

SIMON

Simon är 14 år gammal. Han har en kusin som är sjutton år och heter Tommy. Simons och Tommys familjer spenderar mycket tid tillsammans.

Simon är rädd för Tommy. När föräldrarna inte ser så tvingas Simon att göra saker som han inte vill, till exempel att röka och snatta i butiken.

Tommy slår Simon. Tommy är mycket större än Simon och han bryr sig inte om ifall Simon skriker och ber Tommy sluta.

Ibland har Simon blåmärken och Tommy har hotat att slå honom om han berättar för någon

VAD HÄNDER SEDAN?

TILL DIG SOM ELEV

ARTIKEL 19

Barnkonventionen säger att varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård eller utnyttjande av förälder eller annan som har hand om barnet.

DIN RÄTT I SKOLAN

Som elev har du rätt att få en bra utbildning och att känna dig trygg i skolan. Det har din skola ansvar för. Skolinspektionen och Barn- och elevombudet finns till för att hålla koll på att det fungerar. Om du tycker att din skola inte följer reglerna kan du göra en anmälan till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet. Det kan handla om att skolan inte har gjort allt för att stoppa mobbning, att du inte får den hjälp du behöver eller att skolan på något annat sätt inte uppfyller elevers rättigheter i skolan. På beo.skolinspektionen.se/sv/For-barn-och-elever/ och på elev.skolinspektionen.se/sv/dina-rattigheter-i-skolan/du-har-ratt-att-kanna-dig-trygg/ kan du läsa om dina rättigheter i skolan.

DIN RÄTT UTANFÖR SKOLAN

Alla former av våld och kränkningar måste utredas. Det spelar ingen roll om det har hänt på skolan hänt på skolan eller på fritiden. Prata med en vuxen, skolan har ansvaret att hjälpa dig.

HIT KAN DU OCKSÅ VÄNDA DIG

BRIS.se – Du som är under 18 år kan ringa till Bris för att få prata med en kurator om det du funderar mycket på eller det du behöver hjälp med. Numret är 116 111. Telefonen är öppen 14–21 alla dagar. Det är gratis och du är självklart anonym om du vill! Om du inte vill ringa kan du även mejla.

UMO.se – UMO är en webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år. På UMO kan du hitta svar på dina frågor om hälsa, relationer och sex.

TILL DIG SOM LÄRARE

OM DU ÄR OROLIG FÖR EN ELEV

Vi pratar ibland om begrepp som att barn far illa eller att det finns oro för ett barn. Här ges olika exempel på vad det betyder och du kan gå igenom vad som verkar stämma för de barn som du tänker på.

Du hör eller ser att en elev

- Har svårt att koncentrera sig, på ett annat sätt än tidigare
- Är låg och nedstämd
- Är utåtagerande och arg
- Verkar rädd
- Har ångest
- Är orolig och nervös
- Halkar efter eller har problem i skolan
- Har problem med alkohol eller droger
- Begår brott
- Har tecken på skador från våld; som blåmärken, bränn-, bit eller skärskador

Du anar, misstänker eller hör att barnets föräldrar eller vårdnadshavare

- Är frånvarande och svåra att få kontakt med i ärenden som rör barnet
- Brister i sin omsorg om barnet
- Uttrycker sig nedlåtande om barnet
- Tar på barnet på ett sätt som inte känns okej
- Är våldsamma och hotfulla
- Har problem med alkohol och droger
- Inte har tillräckligt med pengar
- Är påverkade av arbetslöshet, sjukdom eller separation
- Bråkar mycket

KRISPLAN OCH ANMÄLNINGSSKYLDIGHET

Som lärare har du stöd i likabehandlingsplanen eller motsvarande plan mot kränkande behandling. I planen står beskrivet hur du och andra på skolan ska agera när det uppstår oro för att en elev far illa, hemma eller i skolmiljön.

Som personal på skolan har du enligt socialtjänstlagen 14:1 anmälningsskyldighet "om du får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa". Om du är osäker kan du alltid kontakta socialtjänsten för en konsultation (barnets namn behöver då vara anonymt).

Det är viktigt att rektor och personal har en gemensam bild av hur skolan ska agera vid en anmälan till socialtjänsten. Skolan bör upprätta en krisplan där det också framgår information om anmälningsskyldigheten och arbetsrutiner samt ett kontaktschema för en eventuell anmälan. Denna bör delas ut till all personal med syftet att alla känner trygghet i dessa frågor.

KOPPLING TILL KURSPLANER

Operation Dagsverke består av flera moment som utvecklar elevernas kunskaper och förmågor:

- Att planera och genomföra en egen insamling stimulerar elevernas kreativitet, förståelse och problemlösningsförmåga. De får dessutom ett internationellt perspektiv.
- Arbetet med övningarna gör att eleverna arbetar ämnesövergripande inom ramarna för ämnes- och kursplanerna.

På följande sidor visar vi exempel på hur eleverna genom Operation Dagsverke kan arbeta med centrala delar av kursplanen.

KOPPLING TILL KURSPLANER

Grundskola årskurs 7–9

BILD	• Digital bearbetning av fotografier och andra typer av bilder. • Presentationer av eget bildskapande. • Rättigheter och skyldigheter, etik och värderingar när det gäller bruk av bilder samt yttrandefrihet och integritet i medier och övriga sammanhang.
GEOGRAFI	• På vilka sätt sårbara platser kan identifieras och hur individer, grupper och samhällen kan förebygga risker. • Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i olika delar av världen. • Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser.
HISTORIA	• Aktuella konflikter i världen och historiska perspektiv på dessa. • Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.
RELIGIONSKUNSKAP	• Föreställningar om det goda livet och den goda människan kopplat till olika etiska resonemang, till exempel dygdetik. • Etiska frågor samt människosynen i några religioner och andra livsåskådningar. • Etiska begrepp som kan kopplas till frågor om hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar, till exempel frihet och ansvar.
SAMHÄLLSKUNSKAP	• De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag. • Olika organisationers arbete för att främja mänskliga rättigheter. • Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen. • Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Etiska och demokratiska dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter.
SVENSKA	• Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar. • Olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter. • Att leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts. • Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer.

KOPPLING TILL KURSPLANER

Gymnasiet

BILD

- Arbete med konstnärliga processer, både enskilt och i grupp. Metoder för idéproduktion, till exempel brainstorming, skissarbete, inspirerande förebilder. Problemlösning i bild. Metoder för att driva och ta ansvar för egna arbetsprocesser och dokumentation, till exempel portföljmetoden.

GEOGRAFI 1

- Den globala spelplanen och lokal utveckling. Samband mellan befolkningsutveckling, resurstillgång, resursanvändning och intressekonflikter. Etiska frågor kopplade till konkurrensen om jordens resurser, alternativa och möjliga vägar till social rättvisa och hållbar utveckling.

RELIGIONSKUNSKAP 1

- Tolkning och analys av olika teorier och modeller inom normativ etik samt hur dessa kan tillämpas. Etiska och andra moraliska föreställningar om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara.
- Analys av argument i etiska frågor med utgångspunkt i kristendomen, övriga världsreligioner, livsåskådningar och elevernas egna ställningstaganden.

SAMHÄLLSKUNSKAP

- De mänskliga rättigheterna. Vilka de är och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter. Konventionen om barnets rättigheter.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

SVENSKA

- Muntlig framställning med fokus på mottagaranpassning. Faktorer som gör en muntlig presentation intressant och övertygande. Användning av presentationstekniska hjälpmedel som stöd för muntlig framställning. Olika sätt att lyssna och ge respons som är anpassad till kommunikationssituationen.
 - Argumentationsteknik och skriftlig framställning av argumenterande text.
-

Med Operation Dagsverke erbjuder vi lättarbetade övningar som är kopplade till kurs- och läroplaner för högstadiet och gymnasiet. Ni väljer själva vilka av övningarna som passar bäst för er.